

Evropa - včeraj in danes

Naš čas je poln idej in pobud za kar se da aktivno in plodno uresničitev evropskega zedinjenja. Za doseg tega cilja tudi redno skrbijo posebej za to poklicane ustanove. Evropski parlament, Evropska gospodarska skupnost s svojo komisijo (izvršni organ), Zahodno evropska zveza (UEO) z obrambnimi nalogami, Evropsko sodišče v Haagu za pravne odnose, evropski univerzitetni inštitut v Firencah za kulturno poglobljanje problema integracije itd. itd.

Misel o evropski integraciji pa je v bistvu že starejša. Če samo pogledamo tja na konec osemnajstega stoletja, bomo lahko videli, da so že nekateri veliki, zlasti francoski duhovi resno pisali o potrebi po vsaj kulturni, duhovni, če že ne politični, integraciji. Voltaire n. pr. piše o neki družbi duhov (société des esprits), ki naj povezuje elitne osebnosti posameznih narodov v neko nadnarodno družbo. Rousseau pa govori o neki »literarni republiki« (»republique des lettres«), v kateri naj se zrcalijo ideali in težnje evropskih intelektualcev. Še in še bi lahko navajali druge pisce, n. pr. iz dobe romantike, ki tako ali drugače težijo za neko nadnarodno evropsko skupnost. In ali ne kliče tudi naš Prešeren »Žive naj vsi narodi ...« s programsko močnimi verzi svoje Zdravljice? In ali niso tudi vsa vseslovanska gibanja v prejšnjem stoletju (če izvajamo morda nekatera ruska ozka gledanja) iskala vedno neko širšo — čeprav slovansko — domovino?

Evropski organizmi danes uresničujejo nekdanje zamisli. Seveda, ni vse tako, kot bi si morda pričakovali. Evropa držav še ni vsaj na poti, da do tega počasi pride tudi na institucionalni ravni. Danes si poleg obstoječih dvanajstih članic želijo vstopa v EGS še druge države, kot npr. Turčija. Nekdaj najhujši sovražnik krščanske Evrope — danes sega v roke tej Evropi, zgodovinski naslednici Evrope cesarjev in kraljev prvega novega veka.

Kaj pa slovanska Evropa? Danes po silni razmer še izvzeta iz okvira evropskih ustanov, bo — upajmo — jutri lahko našla pravo pot za vstop v ta širši kontekst in tako postala sooblikovalec skupne usode njenih narodov in držav. »Od Atlantika do Urala« je nekoč sanjal tudi general De Gaulle. Mi si pa verjetno ne želimo kake neogolistične Evrope. Želimo si tisto pravo Evropo narodov in dežel, ki jo tudi mi na našem zamejskem prostoru in s skromnimi močmi lahko danes kot edini predstavniki slovanskega sveta v prostoru EGS pomagamo graditi!

a. b.

Zunanja trgovina v središču pozornosti

V Trstu je bilo v petek, 2. t.m., zasedanje, na katerem so gospodarski operaterji in predstavniki oblasti obravnavali zunanjo trgovino Furlanije - Julijske krajine. Pobudo za simpozij sta dali Trgovska zveza ter Tržaška hranilnica, pokroviteljstvo pa je nudila deželna uprava.

Zborovalce so pozdravili predsednik Trgovske zveze Donaggio, predsednik Trgovinske zbornice Tombesi ter predsednik deželnega odbora Biasutti. Posebno pozornost so tudi posvetili mednarodnemu sodelovanju v okviru Skupnosti dežel Alpe-Adria ter posledicam finančnega zakona za leto 1988 glede razvoja Furlanije - Julijske krajine kot obmejne dežele. Kot obmejna dežela zahteva Furlanija - Julijska krajina podpore tudi od Evropske gospodarske skupnosti.

Temeljna predavanja so nato imeli predsednik Confcommercio Colucci, predsednik tržaškega pristanišča Zanetti, glavni ravnatelj Tržaške hranilnice Piccini in delegirani svetovalec družbe za zunanjo trgovino Friulgiulia Geppi.

Colucci je predaval o težavah svetovnega gospodarstva, o dolgovih zaostalih dežel — ki so menda že presegli 1.100 milijard dolarjev — ter o položaju, v katerem

se je znašla svetovna trgovina in tudi italijanski operaterji.

S svetovnim gospodarstvom je začel tudi Zanetti. Dejal je, da proizvodnja pada ter s tem tudi prevozi, kar na primer vpliva na tržaško pristanišče. Dotaknil se je monetarnega nereda v svetu, vsaj takšen je po njegovem mnenju, ter seveda dolgov. Rekel je, da zaostale dežele plačujejo že 37% izvoza za obresti, katere morajo plačati za dolgove. Že 25% pa je skrajna mera.

Zanetti je nadaljeval, da naraščajo stroški za pomorske prevoze in pristaniške storitve ter so seveda posledice tudi za Trst. Trdil je, da pri končnih izdelkih odpade samo 20% na delovne stroške ter kar 30% na prevozne stroške. Italija plačuje drugim državam za pomorske prevoznine okrog 2 tisoč milijard lir.

Za Trst je zelo važen tranzit, glede katerega je prvi v Italiji. Trst pa ne sme ostajati pri trgovini, marveč mora hitro napredovati tudi v sektorju tako imenovanih naprednih storitev.

Piccini je poročal o posredovanju bank v zunanji trgovini tako tehnično kot finančno. Daljši del referata je posvetil Av-

nadaljevanje na 8. strani ■

Odložena odobritev pomembnega deželnega zakona

Med zadnjim zasedanjem deželnega sveta je prišlo do nepričakovanega zastoja v postopku za odobritev popravkov in sprememb ter dopolnil zakona, ki predvideva posege za pospeševanje kulture miru. Zakon sam je bil odobren že junija, predvideni in dogovorjeni popravki pa ga ne samo spreminjajo, temveč ga tudi bistveno dopolnjujejo. Nesoglasja tako v večini kot v opoziciji so preprečila nadaljnji potek odobritve, ki je bil tako odložen.

Poročevalec za večino je bil svetovalec Slovenske skupnosti Drago Štoka, ki je poudaril, da ta zakon zaposluje pristojno komisijo že 4 leta. Podčrtal je, da popravljeni zakon vsebuje norme, ki dajejo možnost novim generacijam, da bolje spoznajo tuje kulture in tradicije in tako lahko dobijo objektivno vzgojo v kulturi miru. Zakon je namreč namenjen pospeševanju srečanj, zborovanj, raziskavam, publicistični dejavnosti, raznim načrtom in manifestacijam o gospodarskem in kulturnem

združevanju na obmejnem področju in tudi v širšem prostoru.

Manjšinski poročevalec svetovalec Cavallo pa je izrazil nasprotovanje zakonu, in je poudaril, da predvideni birokratski postopek za izkoriščanje financiranja — zakon predvideva letno 880 milijonov lir za zgoraj omenjene namene — ni sprejemljiv tudi zato, ker deželni odbor sam ni pripravljen upravljati normative. Nesoglasje sta izrazila tudi svetovalca Iskra za komunistično partijo in Coiro za misovsko gibanje. Iskra je dejal, da se po njegovem ne more spreminjati zakon, ki je bil odobren pred kratkim in mu torej spreminja naravo ter se je zavzel za neposredno upravljanje zakona.

Za odbor je govoril Barnaba, ki je zavrnil ideologiziranje v diskusiji ter je brnil načelo, da zavzemanje za mir ni izključna last nekaterih političnih sil, temveč je dediščina vseh. Zavrnil je tudi namigova-

dalje na 8. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 11. oktobra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.20 Koledarček; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.15 Mladinski oder: »Dežela vetrnic« (Žarko Petan); 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 15.00 17. festival Števerjan 87; 16.00 Šport; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 12. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Zgodbe vandrova, orjunaša in narodnega revolucionarja Lipeta Kosca; 9.00 V znamenju Rdečega križa; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Potovanje proti zrelosti; 12.00 Ko mladost ni le norost; 12.30 Jezik mladih; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Dekliški zbor Igo Gruden iz Nabrežine; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: Presodi - razsodi!; 15.00 Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 11. nadaljevanje; 15.15 Poglejmo v mladostnikov svet; 15.40 Mi mladi: kje smo, kaj delamo, kako doživljamo; 16.00 Poezija slovenskega zapada.

■ TOREK, 13. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Nediški zvon; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Zdravilne rastline in sadni sokovi; 12.00 Naša dobra stara kuhinja; 12.30 Kulturno-politični v kuhinji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.00 Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 12. nadaljevanje; 15.10 Od prehrane do potrošništva; 15.30 Kuharska potovnica; 16.00 Gastronomska kultura skozi tisočletja; 16.30 Naša dobra stara kuhinja; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Simfonični orkester RTV Ljubljana; 18.00 Alviero Negro: »Joane«, vesele igra v dveh delih; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 14. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 »Bom naredu stazice«, oddaja iz Kanalske doline; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ženska in naš danes - Zdravnik in pacient 12.00 Zrcalce, zrcalce, povej!; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Moški zbor Mirko Filej iz Gorice; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Od Milj do Devina; 15.00 Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 13. nadaljevanje; 15.10 Ženska in naš danes; 15.30 V svetu knjige; 16.00 Zrcalce, zrcalce, povej!; 16.40 Ko zvezde zableščijo.

■ ČETRTEK, 15. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Od Milj do Devina; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Svet, v katerem živimo; 12.00 Duško Jelinič: Odhajanje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 15.00 Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 14. nadaljevanje; 15.10 Četrtekov zbornik: svet, v katerem živimo; 16.00 Poezija slovenskega zapada; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 »Vox Julia« iz Ronk; 18.00 »Krvavo polje, brezmejno gorje!«, prva svetovna vojna in begunci s soške fronte; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 16. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Na goriškem valu; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Umetnost in kultura: Še enkrat film (I.); 12.00 Še enkrat film (II.); 12.30 »Iz tišine glas« - pogovori z ustvarjalci; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Mešani zbor Franc Borgia Sedej iz Števerjana, mešani zbor Rupa-Peč in dekliški zbor slovenskega učiteljskega Simona Gregorčič v Gorici; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: Po svetu z raketo; 15.00 Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 15. nadaljevanje; 15.10 V filmskem svetu; 16.00 Razmišljanja ob slovenskih ljudskih pravljičah; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 17. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Človek in okolje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Ta rožajanski glas«; 15.00 Drugi program, vodi Peter Cvelbar; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mladi izvajalci: Irena Pahor - viola da gamba; 18.00 Janez Povše: »Družina Bogatajčič«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Ob 80-letnici ustanovitve slovenskega poklicnega gledališča v Trstu

Dne 6. oktobra leta 1907 se je dvignil zastor v Narodnem domu v Trstu za otvoritveno predstavo novoustanovljenega poklicnega gledališkega društva. Pobudo za ustanovitev poklicne gledališke skupine je dal tedaj sila znani slovenski gledališčnik 40-letni Verovšek, ki se je ob koncu leta 1906 priselil iz Zagreba v Trst na povabilo članov že obstoječega dramatičnega društva, ki je spoznalo, da zgolj z amaterskimi predstavami ne gre nadaljevati in da je tudi v Trstu napočil čas za ustanovitev poklicne igralske družine. Za otvoritveno predstavo je Verovšek izbral burko v treh dejanjih Augusta Niedharda »Prvi«, ki jo je prevedla Minka Govekarjeva. Njeni prevodi so bili tedaj sila popularni, saj je izbirala predvsem dela z lahkotno in zabavno vsebino. Govekarjeva je bila po poklicu učiteljica, vendar se je ukvarjala tudi s publicistiko in prevajanjem, predvsem iz nemščine, francosčine, ruščine in srbohrvaščine. Njen gledališki prevajalski opus obsega nad 40 komedij, burk in fars.

Na premiero pred 80 leti nas spominja plakati, ki še vedno visi v sobi ravnatelja Slovenskega stalnega gledališča v Kulturnem domu v Trstu. Iz njega izvemo, da se je predstava pričela točno ob 20. uri, gledalci pa so bili že vnaprej obveščeni, da se bo igra končala po dveh urah. Niedhardovo burko »Prvi« je režiral Anton Verovšek, ki je tudi kril glavno vlogo, med ostalimi igralci naj spomnimo na Puceljnovi, Garbasovo, Lesiča, Janovo in Opasiča. Na plakatu je mastno natisnjeno opozorilo ženskemu spolu »dame naj blagovolijo priti brez klobukov«. Razberemo pa lahko tudi cene vstopnic, tako so sedeži v prvih štirih ložah stali po 8 kron, vožaki na galerijah pa so plačali le 40 krajcarjev, kar pomeni, da je bilo razmerje med najcenejšo in najdražjo vstopnico dvajsetkratno, kar bi danes pomenilo, da bi ob najcenejši vstopnici po 5.000 lir za najdražjo morali odšteti 100.000, ko-

likor velja sedanji abonma za celotno sezono. Tedanji tržaški Slovenci so se pač zavedali, da je poklicno gledališče ne samo velika kulturna pridobitev, pač pa tudi dokajšnje finančno breme. Morda ni odveč, če spomnimo na tedanjo miselnost in posluš prav danes, ko se naše gledališče bori z izrednimi finančnimi težavami. Čeprav sedanjega povprečnega blagostanja skoraj ne moremo primerjati s tedanjo revščino, je bil pristop pred 80 leti širši in zavzetejši. Množični pristop k podpisani letošnjega abonmaja ni zgolj doprinos v izsušeno gledališko blagajno, pač pa je dokaz za celotno javnost naše navezanosti na dramsko umetnost, argument več za upravitelje gledališča pri izbojevanju povišanja doklad iz javnih skladov. To je tudi misel gesla letošnje abonmajske kampanje, naj si vsakdo zagotovi svoj delež v svojem gledališču.

S. R.

—O—

SMRT SLOVITEGA DRAMATIKA

Francoska kultura žaluje zaradi izgube slovitega dramatika Jeana Anouilha. Umrl je v Lausannu, kjer je živel že več let. Imel je 77 let.

Anouilh velja za enega najpomembnejših sodobnih dramatikov. Rodil se je leta 1910 v Bordeauxu, večinoma pa je živel v Parizu, kjer je postal leta 1932 svoboden književnik. Njegove komedije in tragedije temeljijo na pesimističnem odnosu do sveta. Rad je obnavljal grške mite, snov pa je zajemal tudi iz sodobnosti. Obravnaval je predvsem nasprotje med umazano stvarnostjo in čisto ljubeznijo mladih bitij, pri čemer je največkrat izhod iz razkola le v smrti. Njegova najbolj znana dela so drame »Popotnik brez prtljage« iz leta 1937, »Evridika« iz leta 1942, »Antigona« iz naslednjega leta, »Medeja« iz leta 1953.

Za našo manjšino ni denarja!

Senator Spetič nam je poslal v objavo tole sporočilo:

»Iz osnutka finančnega zakona, državnega proračuna za leto 1988 in triletnega finančnega načrta izhaja, da je vlada črtala tudi postavko s kritjem finančnih potreb slovenske manjšine v Italiji in italijanske v Jugoslaviji.

To je posledica splošne proračunske politike, ki je močno prizadela tudi krajevne uprave in družbene storitve nasploh, vendar nas ne bo nihče prepričal, da lahko Italija reši probleme svojega primanjkljaja (več kot stotisoč milijard) s črtanjem nepomembne vsote 33 milijard za 3 leta.

Ko je parlament na pobudo senatorke Jelke Grbec pred nekaj leti vključil v finančni zakon to postavko, je s tem nekako poudaril, da bo v tisti zakonodajni dobi izpolnil ustavno in mednarodno obveznost o zakonski zaščiti naših pravic.

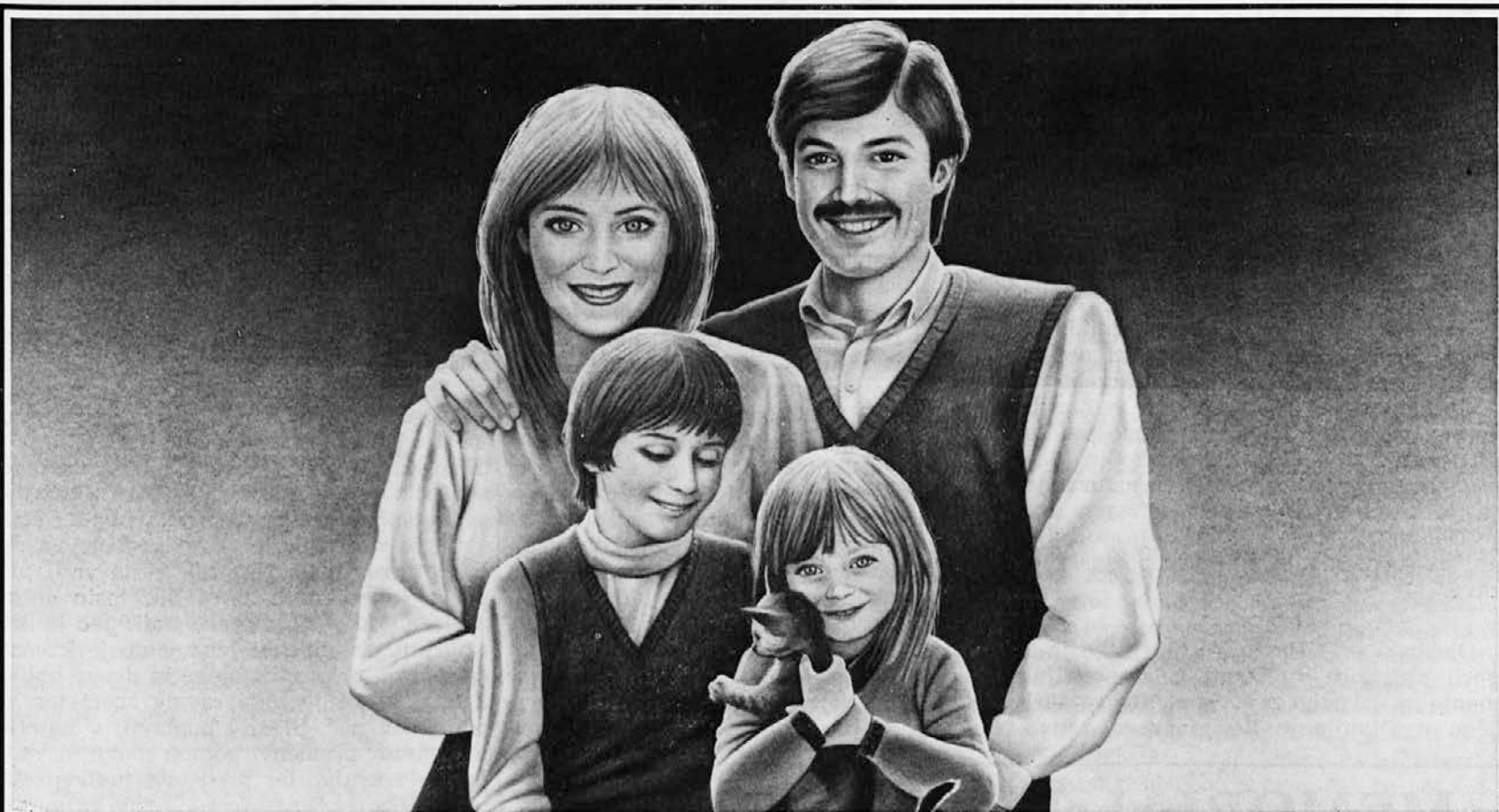
Lani je vladna večina izvrnilo postavko okrnila z dvoumno potezo združitve obeh manjšin v pristojnost (sic!) notranjega ministrstva. Letošnje črtanje postavke pa je izredno huda politična izbira, kateri se morajo upreti vsi slovenski in italijanski demokrati. KPI bo storila vse, kar je v njeni moči, da se postavka obnovi, vendar bo vse naše prizadevanje bob ob steno, če ne bo ustreznega pritiska in če tudi druge

politične sile ne bodo prevzele svojih odgovornosti. Potrebno je, da se nemudoma obnovi akcijska enotnost naše manjšine. Ne moremo si privoščiti, da bi Travnik ostal le prijeten spomin, ko nam vlada jemlje celo pravico do upanja.

Prišepetavajo nam, naj se sprijaznimo s politiko posamičnih mašilnih ukrepov. Taka politika utegne izčrpavati našo skupnost in pospešiti procese razkrajanja in asimilacije, še najbolj pa lahko prizadene tiste, ki nimajo ničesar: Slovence v videmski pokrajini. Zato sem tudi v obrazilu zakonskega osnutka za globalno zaščito poudaril, da bi bila postopnost sprejemljiva kvečjemu tedaj, ko bi pri tem sodelovala sama manjšina in če bi se pričela pri najšibkejših.

Predlog ministra Amata je prizadel tudi druge skupnosti in ustanove iz naše dežele. KPI je za enoten nastop vseh parlamentarcev iz Furlanije-Juljske krajine, vendar se morajo izreči tudi o točki, ki zadeva Slovence.

Končno velja poudariti mačehovski odnos vlade do edine italijanske manjšine za mejo. Nekeleto je italijanska prisotnost v Istri le pretveza za retoriko, medtem ko prevladuje splošna neobčutljivost do manjšinskega uprašanja. To pa ni lepo spričevalo o demokratični zrelosti sil, ki vladajo v Italiji.»

ZANESLJIVOST PRIJATELJSKE BANKE

V življenju se zgodi, da v določenem trenutku finančna pomoč lahko reši velike ali male probleme. Mi to vemo, ker kmečke in obrtne hranilnice in posojilnice so nastale

pred več kot sto leti na pobudo preprostih ljudi, ki jim je bila družina prva in najvažnejša skrb. Zaradi tega pri nas nudimo osebna posojila za poročne stroške, za opremo stanovanja ali za nakup novega avtomobila. Pomagamo z ugodnimi posojili in finančnimi prispevki pri nakupu, gradnji ali obnovi hiše. Naše

hranilnice in posojilnice omogočajo plačilo raznih storitev (SIP, ENEL, plin), davkov, najemnin itd.; izplačilo plač in pokojnin. Dajejo strokovne nasvete kako najkoristneje naložiti vaše prihranke. Pri nas boste našli na priložnost, učinkovitost, enostavno in hitro poslovanje,

na popolno pripravljenost rešiti vaše velike in male probleme. V kmečki in obrtni hranilnici in posojilnici ste v moderni banki in med prijatelji.

**KMEČKE IN OBRTNE
HRANILNICE IN
POSOJILNICE**

v Furlaniji-Juljski krajini

Tvoja domača banka

Mock o predsedniku Waldheimu

Avstrijski zunanji minister Mock je priredil tiskovno konferenco na Dunaju po svojem povratku iz New Yorka, kjer se je udeležil zasedanja glavnega zbora Združenih narodov. Mock je med drugim dejal, kako mu je predsednik ameriškega judovskega kongresa, rabin Tannenbaum dejal, da je skrajni čas, da se objavijo vsi dokumenti proti avstrijskemu predsedniku

Waldheimu, če pa to ni mogoče, pa da je treba za zmeraj umolkneti. Zunanji minister Mock je pristavil, da se na Dunaju pripravlja simpozij o temi: Odnosi med Avstrijo in judovsko skupnostjo včeraj, danes in jutri. Šef avstrijske diplomacije je poleg tega časnikarjem govoril o svojih srečanjih z ameriškim zunanjim ministrom Shultzem, s katerim je razpravljal o zad-

njem sporazumu med velesilama glede evroizstrelkov, o mirovni konferenci za Bližnji vzhod, o trenutnem položaju v Perzijskem zalivu in o vprašanju Kambodže, za kar je predlagal sklicanje posebne konference na Dunaju.

—o—

Konvoj italijanskih ladij je priplul v Perzijski zaliv. Medtem se z nezmanjšano krutostjo nadaljuje vojna med Iranom in Irakom.

Iz dogajanja v Dolini

V okviru pobud s pobratenimi občinami se je v soboto, 3. t.m., delegacija dolinske občine udeležila svečanosti ob prazniku v Kočevju. Ob tej priložnosti je športno društvo Breg prejelo priznanje za sodelovanje s kočevskimi športniki. Na svečani seji so se zavzeli za obnovo zgodovinskega Šeškovega doma, v katerem je oktobra 1943 potekal zbor odposlancev slovenskega naroda.

Naslednji dan so se predstavniki dolinske občine udeležili slovesnosti ob 43-letnici nacističnega pokola v Marzabottu.

V nedeljo, 11. t.m., pa bo v Zazidu skupna prireditev, na kateri bodo sodelovali kulturno društvo Primorsko iz Mačkolj, godba Breg, borčevske organizacije, sekcija Vsedržavne zveze partizanov Italije Dolina - Prebeneg - Mačkolje, šola Dekani in predstavniki dolinske občinske uprave.

—o—

Občinski svet Devina - Nabrežine je odobril proračun in hkrati izdal povoljno mnenje za izvedbo prvega načrta za turistično uveljavljanje Sesljskega zaliva.

Zanimiva etnografska knjiga o peki kruha v Škebnju

»Škedenjski kruh« je v Trstu pojem, posebno za ljudi starejše generacije. V nedeljo, 4. t.m., so v Domu Jakoba Ukmarja v Škednju predstavili etnografsko knjigo, ki jo je napisal Dušan Jakomin, kaplan v Škednju. Ta se že več desetletij zanima za kedenjsko preteklost in ima tudi velike zasluge za ustanovitev etnografskega muzeja v Škednju.

Prav je, da o tej knjigi spregovorimo nekoliko bolj natančno. Knjiga ima naslov »Škedenjska krušarica«. Ker je vsa dvojezična, se italijanski naslov glasi »Servola: la portatrice di pane«. Knjigo avtor posveča škedenjskim krušaricam in še posebej tistim zadnje generacije. Vsebinsko je razdeljena na poglavja. Prvi del je posvečen arhivskemu gradivu, ki priča o domači peki kruha v Škednju in okoliških vaseh, katerega so krušarce tudi nosile prodajat v Trst. Dušan Jakomin je opravil nadvse vestno delo, saj je pregledal arhivsko gradivo, ki ga hranijo v Tržaškem diplomat-

skem arhivu, v Državnem arhivu v Trstu, v Arhivu katastrskega urada, Arhivu etnografskega muzeja v Ljubljani, Arhivu Ščedenskega etnografskega muzeja, Arhivu škedenjskega župnijskega urada, celo vrsto publikacij in knjig ter je zbral številna osebna pričevanja krušaric in drugih ljudi, ki so mu zaupali marsikatero zanimivost v zvezi s peko kruha.

V naslednjih poglavjih je avtor predstavil zaposlitev žensk iz tržaškega predmestja in okolice ter načine preživljanja v Škednju, ko je bil še v glavnem kmečko-obrtna vas. V nadaljevanju beremo v knjigi natančen opis priprave kruha. Dober kruh se speče, če je vsaka podrobnost dobro pripravljena. Najprej je na vrsti priprava kvasa, nato mora biti testo dobro zmeseno, kruh je moral vstati, peč je morala biti pravilno beljena, nato je krušarica morala pripraviti hlebe in druge oblike kruha, ki ga je nameravala speči ter ga položiti v peč. Sledita poglavji, v katerih nam avtor predstavi pomen moke in vode pri peki kruha, ter predstavi tudi vprašanje, od kod so krušarce dobivale primerna drva za peko.

Ko je bil kruh spečen, je po raznih poteh prišel v Trst, kjer so ga prodajali. Avtor pa je na naslednjih straneh predstavil tudi osebnost škedenjske krušarice, njeno delo, ki je seveda vplivalo tudi na njen značaj, ter socialno vlogo, ki ga je ta obrt imela za to tržaško predmestje, a tudi za druge ljudi, ki so bili tako ali drugače v zvezi s peko kruha, od zidarja, ki je zidal peči, do drvarjev itd.

Kot vsak poklic, vsaka obrt je tudi škedenjska krušarica izoblikovala svoj posebnost, rekli bi »strokovni« jezik, zanimiv pa je tudi odlomek, ki je posvečen škedenj-

dalje na 6. strani ■

MEMORIAL MATEJ VENIER

V nedeljo, 4. oktobra, je Športno društvo Sokol iz Nabrežine priredilo 1. košarkarski turnir, veljaven za Memorial Matej Venier. Na ta način so se pri nabrežinskem društvu hoteli spomniti bivšega soigralca, ki se je lansko leto smrtno ponesrečil z motornim kolesom. Matej je bil pri Športnem društvu Sokol zelo aktiven in je med drugimi vadal ekipo minikošarkarjev.

Organizatorji turnirja so poleg svoje ekipe povabili še tri slovenska društva, in sicer Kontovel, Bor in Kraškega zidarja iz Sežane. V dveh dopoldanskih ter v dveh popoldanskih finalnih tekmah so se sprijeli košarkarji kategorije kadetov, se pravi 15 in 16-letniki. Obe izločilni srečanja sta bili silno izenačeni, kot priča tudi dejstvo, da sta se zaključili šele po podaljškju. V prvi tekmi je tržaški Bor premagal ekipo iz Sežane z 88:87, v drugi pa je domači Sokol odpravil Kontovel s 95:92. Po-

poldne sta bila na sporedu finalna dvoboja: v finalu za 3. mesto je Kontovel zaslužno premagal Sežančane, v velikem finalu pa je Bor gladko slavil nad ekipo Sokola s 102:73.

Tehnična raven turnirja je bila precej visoka, kar velja še zlasti za zmagovalca, ki razpolaga z zelo perspektivno ekipo. Ta ima v svojih vrstah talentirane igralce, ki so že dosegli odlično medsebojno uigranost. Tudi drugouvršeni Sokol je obetajoča ekipa, ki sicer nastopa pod imenom Jadran Farco in je rezultat dogovora med društvu Kontovela, Poleta in Sokola, ki so v tem moštvu zbrali svoje najboljše igralce tega letnika. Ob koncu bi še omenili, da je prehodni pokal izdelal domači društveni odbornik in kamnosek Tomaž Caharija, simbolizira pa pretrgano 17-letno Matejevo življenje. Borovim zmagovalcem je trofej izročila Matejeva sestra Ivana.

Pričela se je nova sezona DSI v Trstu

Društvo slovenskih izobražencev v Trstu je pričelo novo sezono s predavanjem prof. Jožeta Velikonje iz Združenih držav, ki je govoril o svojih vtisih z nedavnega obiska v Sloveniji, predvsem pa o poglobitvi strokovnih stikov med slovenskimi strokovnjaki in ostalim akademskim svetom. Kot geograf ameriške univerze v Seattlu se je vedno trudil za izboljšanje teh stikov in za svobodni pretok strokovnih informacij. Ugotovil je, da slovenski znanstveni svet vse premalo daje poudarek na sodelovanje z drugimi institucijami, da so Združene države tudi za izvedence še vedno le slabo poznan svet, da se Izseljeniška Matica zadovoljuje z občasnim sodelovanjem z institucionaliziranimi slovenskimi strukturami v Združenih državah, pozablja pa na široke plasti tistih sloven-

skih izseljencev, ki so izven društev. Slika o Ameriki se vse preveč poenostavlja in izenačuje s šablonsko predstavo življenja v velemestih, medtem ko je stvarnost povsem drugačna, saj so Združene države vse preveč pestra država, ki potrebuje resne poglobitve.

V nadaljevanju se je predavatelj dotaknil vprašanja, tretje, slovenske univerze, na kateri naj bi predavali profesorji, ki so zdaj razkropljeni po raznih akademskih institutih po svetu. Kljub določenim premikom pa morebitni povratek predavateljev v domovino še vedno otežkoča predvsem ideološko-politična togost. Prof. Velikonja se je dotaknil tudi aktualnih socialnih, političnih, gospodarskih in kulturnih tem v Sloveniji. Sledila je krajša, vendar živahna razprava.

Milje brez župana

Pokrajinski nadzorni odbor v Trstu je razveljavil sklepe, ki jih je sprejel miljski občinski svet 24. in 26. septembra. To pomeni, da so Milje še vedno brez župana in brez občinskega odbora. Na že omenjenih sejah je namreč občinski svet izvolil novega župana in novi občinski odbor. Za župana je bil izvoljen neodvisen svetovalec, izvoljen na komunistični listi, Mutton. Pokrajinski nadzorni odbor je sklep razveljavil, češ da sta pri njih sodelovala svetovalec, katerih izvolitev še ni bila pravočasna.

Komunistična lista lista Frausin je na seji 18. septembra zamenjala dva svetovalca, tako da sta v občinski svet vstopila neodvisna svetovalec Solvini in Mutton. Občinski svet je vzel na znanje zamenjavo ter z enim samim glasovanjem proglasil njuno takojšnjo izvolitev, da bi bil sklep takoj pravomočen. Pokrajinski nadzorni odbor pa je v tem videl nezakonitost, češ da bi svet moral o vsakem sklepu glasovati posebej in ne potrditi izvolitve z enim samim glasovanjem. Pokrajinski nadzorni odbor je hkrati določil nov rok za odobritev občinskega proračuna.

RIBOLOV ITALIJA - JUGOSLAVIJA

Beograjski dnevnik »Politika« piše o protestih jugoslovanskih ribičev proti načrtu, da bi se Jugoslavija sporazumela z Italijo, da bi italijanski ribiči lahko ribarili na treh področjih v jugoslovanskih vodah.

Sporazum naj bi trajal 7 let ter bi Italija plačala odškodnino 420 milijard lir, kar je po mnenju jugoslovanskih ribičev zelo malo. Italija bi tudi dobavila ribiške barke, a jugoslovanske ladjedelnice že izdelujejo moderne ladje. Skratka, načrt za sporazum je po sodbi jugoslovanskih ribičev novokolonialističen ter pomeni razprodajo na dražbi jugoslovanskih ozemeljskih voda, ki niso tako biološko uničene kot italijanske.

Jugoslovanski ribiči zaključujejo tako: italijanski ribiči naj ne kršijo jugoslovanskih voda ter naj Italija sodeluje z Jugoslavijo pri ekološki zaščiti Jadranskega morja in za skupni ribolov na oceanih.

Prejeli smo**Ssk in Kraška gorska skupnost**

Svetovalska skupina Slovenske skupnosti je v torek, 29. septembra, iz protesta zapustila zasedanje Kraške gorske skupnosti. Do te odločitve je prišlo zaradi nedoslednosti v zadržanjih večine KPI-PSI, ki vodi to javno ustanovo, še zlasti kar zadeva delovanje skupščine, ki je osrednji organ KGS. Pred to sejo se je namreč skupščina zadnjikrat sestala v prvih dneh lanskega decembra. Minilo je torej skoraj deset mesecev, ne da bi bili svetovalci obveščeni o dejavnosti te ustanove. Poleg tega je že lansko leto, ne da bi Slovenska skupnost to zahtevala, predsednik KGS Miloš Budin napovedal odstop svojega odbora in izrazil v imenu večine željo, da bi prišlo do pogovorov za vstop Slovenske skupnosti v večino.

To željo je tedaj Ssk vzela na znanje in izrazila pripravljenost za pogajanja. Preteklo je deset mesecev, vabila na pogajanja pa ni bilo, če izzamemo namig nekaterim predstavnikom Ssk v prejšnjih dneh, torej tik pred že sklicano sejo glavne skupščine. Očitno je bil vseh teh de-

set mesecev odstop predsednika in odbora zamrznjen.

Sedaj pa je prišlo do sklicanja skupščine z nadvse pomembnim dnevnim redom, ki predvideva poleg finančnega proračuna za leto 1987, torej osnovnega političnega dokumenta te ustanove, tudi vrsto pomembnih sklepov, ki zadevajo ekonomske posege KGS za prihodnje leto. Predlog, po katerem naj bi najprej te sklepe odobrili in nato razpravljali o sestavi novega odbora, je za Slovensko skupnost nesprejemljiv, saj bi bil morebitni novi odbor postavljen pred izvršeno dejstvo in bi moral samo izvajati program, pri sestavi katerega ni sodeloval.

Poleg tega pa so svetovalci Slovenske skupnosti ugotovili, da se je v bistvu ponovil lanskolletni scenarij, ko je Ssk sprejela predlog o odobritvi proračuna v dobri veri in v prepričanju, da bo obveljala dana beseda o pogajanjih za razširitev sedanje večine v nekaj mesecih, kar pa se ni zgodilo. Zato je Ssk predlagala, da skupščina najprej razpravlja o sestavi odbora in šele nato o proračunu in o namembnosti raznih sredstev; v kolikor pa odbor ne namerava odstopiti, naj to jasno pove in Ssk bo pač tudi v bodoče opravljala vlogo konstruktivne opozicije. Ker se odbor o teh vprašanjih ni hotel izjasniti in je vztrajal pri svojih stališčih, je svetovalska skupina Slovenske skupnosti iz protesta zapustila sejo.

Slovenska skupnost ob tej priložnosti ponovno poudarja, da ni zahtevala odstopa odbora in tudi ni silila v večino; oboje je bilo javno ponujeno na skupščini KGS pred letom dni in Ssk je izrazila pripravljenost, da se o tem pogovarja. Ta pripravljenost je na zadnji seji še obstajala in stališče Slovenske skupnosti je bilo odraz dobre volje, da pride končno do razjasnitve stanja. Večina KPI - PSI te dobre volje ni hotela upoštevati in je do potankosti obnovila postopek izpred letom dni, torej postopek bežnih obljub in medlih zagotovil brez kakršnega koli jamstva, da bi KGS lahko končno prešla iz dolgega obdobja negotovosti k stvarnemu delu v splošno korist kraškega prebivalstva. Svetovalska skupina Slovenske skupnosti se bo v prihodnjih dneh ponovno sestala in izdelala program delovanja za poživitev dejavnosti te pomembne pretežno slovenske javne ustanove.

—o—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE
Otvoritvena predstava sezone 1987-88

Branislav Nušić
SUMLJIVA OSEBA
Režija: Dušan Jovanovič

Premiera v petek, 16. oktobra, ob 20.30 v Kulturnem domu v Trstu. **ABONMA RED A**

PONOVITVE

v soboto, 17. oktobra, ob 20.30 - **ABONMA RED B** - prva sobota
v nedeljo, 18. oktobra, ob 16.00 - **ABONMA RED C** - prva nedelja

NADALJUJE SE VPISOVANJE ABONENTOV PRI BLAGAJNI KULTURNEGA DOMA OD 10. DO 14. URE IN OD 16.30 DO 19.30, OB SOBOTAH OD 10. DO 14. URE.

PROSIMO ABONENTE, DA DVIGNEJO ABONMAJSKE IZKAZNICE.

Srečanje predstavnikov manjšin

V Desenzanu ob Gardskem jezeru je bilo v ponedeljek, 5. t.m., srečanje predstavnikov političnih strank manjšin, ki so se ga udeležili zastopniki Slovenske skupnosti, Union Valdotaïne, Furlanskega gibanja in okcitanskega avtonomističnega gibanja. Slovensko skupnost sta zastopala deželni tajnik Ivo Jevnikar in predsednik Marjan Terpin. Šlo je za periodično srečanje, ki pa je bilo tudi namenjeno razmišljanju o kakovostni izboljšavi stikov med vsemi samostojnimi političnimi strankami manjšin v Italiji in o učinkovitejšem delu v okviru evropskega parlamenta. Vsaka skupina je orisala položaj svoje skupnosti po parlamentarnih volitvah in sedanjosti problematiko.

Delegacija Slovenske skupnosti je opozorila tudi na nesprejemljivi predlog vlade, da letos črta iz finančnih dokumentov postavko, ki naj bi nudila finančno kritje

za bodoči zakon o globalni zaščiti ter za ostale žgoče potrebe slovenske manjšine v Italiji.

Slovenska skupnost odločno zahteva, da se osnutek finančnega zakona spremeni in se vanj vnesejo črtane vsote, predvsem ta, da italijanske oblasti začnejo uresničevati svoje obveznosti. Tudi dosedanja postavka je namreč ostala na ravni načelne obljube. Da bi to dosegli, je tudi Union Valdotaïne obljubila posvetovanje in pomoč svojega parlamentarnega zastopnika. Potrjeno je bilo nadalje, da bodo parlamentarci manjšinskih strank podpisali in vložili v Rimu novi zakonski predlog Slovenske skupnosti o globalni zaščiti.

—o—

V torek, 6. t.m., so zaradi neurja nastale velike poplave na območju Gorice in Nove Gorice. Zadnje takšne poplave so bile pred štirimi leti.

Občinska kriza v Gorici se bliža rešitvi

Večtedenska kriza v goriški občinski upravi je sedaj na tem, da se dokončno reši. Po znanem glasovanju za podelitev vodstva del pri avtoportu inž. Graziatu z negativnim izidom (ker je velik del večinskih svetovalcev, verjetno zlasti stranke relativne večine na tajnem glasovanju oddal nasproten glas) se je celotna zadeva sedaj preselila med predstavnike petih strank na občinski ravni. Tako se DC, PSDI, PSI, Ssk in PRI pogovarjajo in iščejo najprimernejše oblike za izhod iz te krize.

Prejšnji teden so izdali dokument, v katerem nakazujejo osnovne točke za rešitev te nezaželene krize. V glavnem v njem izražajo svojo zaupnico županu in odboru, katera tudi vabijo, naj odstop prekličeta. Obenem grajajo pojav »prostih strelcev« večine, ki se niso držali vsebine

glasovalnih izjav svojih načelnikov skupin, ki so napovedali pozitiven glas pri prej omenjenem glasovanju o sklepu odbora.

Medtem se pogajanja med petimi strankami večine nadaljujejo. Poleg najnujnejših zadev, namreč ponovne vzpostavitve sedanje petstrankarske večine in umik odbora odstopa, pa je prišla na dnevni red tudi zahteva nekaterih strank po širšem preverjanju v okviru večine. Šlo naj bi torej za nekako politično preverjanje programa na polovici mandatne dobe (prihodnje volitve bodo leta 1990).

Tudi Slovenska skupnost pričakuje, da bodo problemi šli kar se da v redu naprej. Postopek za gradnjo slovenskih šol se nadaljuje, kar kaže na popolno spoštovanje določenih rokov.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Glasbena matica iz Trsta pred novo koncertno sezono

Glasbena matica iz Trsta že tradicionalno prireja med delovnim letom koncertno sezono, ki predstavlja eno pomembnejših kulturnih in umetniških pobud na Tržaškem in Goriškem.

Letošnja koncertna sezona se bo začela 22. oktobra, ko bo v Kulturnem domu v Trstu nastopil Simfonični orkester RTV Ljubljana, ki ga bo vodil Anton Nanut. Predstavil bo slovensko glasbeno novost, in sicer skladbo »Eufonija« Marjana Gabrielčiča, sledili bosta še Berliozova »Fantastična simfonija« in Ravelov »Klavirski koncert« v G-duru. Na klavir bo igrala Katja Milič.

Drugi koncert je napovedan za 11. november. Potekal bo v stolnici sv. Justa v Trstu. Nastopil bo organist Andrej Pegan, ki bo izvajal skladbe Buxtehudeja, De Grignya, J. S. Bacha in Fureja. V tercetu z Jagodo Kjuder in Markom Bitežnikom pa bo izvajal Händlovo »Sonato op. 2 št. 7 v G-molu in Leclairovo »Sonato op. 4 št. 6 v A-duru«.

Tretji gost letošnje koncertne sezone je svetovno znani in uveljavljeni Trio Lorenz, ki bo nastopil 3. decembra. Dne 23. decembra pa bodo obiskovalci koncertov Glasbene matice lahko poslušali dva argentinska pianista. Hector Moreno in Norberto Capelli bosta izvajala skladbe Mauricea Ravela ob 50-letnici njegove smrti.

13. januarja 1988 homo v Kulturnem domu priča velikemu glasbenemu dogodku. Nastopila bo namreč mezzosopranistka Eleonora Jankovič, ki jo bo na klavirju spremljal John Fischer.

Tudi našemu občinstvu se bo 27. januarja predstavil mladi, »čudežni« violinist Štefan Milenkovič, ki je postal prava svetovna znamenitost. Izvajal bo skladbe Corellija, Tartinija, Dvoraka, Suka, Faureja in Kreislerja. Na klavirju ga bo spremljala njegova mati Lidija Kajenaco.

24. februarja je napovedan koncert Klavirskega kvarteta RTV - Ljubljana. Veliko doživetje, posebno še za ljubitelje zborovskega petja bo nastop mešanega pevskega zbora »Obala« iz

Kopra, ki ga vodi Mirko Slosar. Letošnje koncertno sezono bo zaključil Simfonični orkester Slovenske filharmonije z dirigentom Milanom Hrvatom in priznani pianistko Dubravko Tomšič-Srebotnjak. Na sporedu bodo Simfonija v treh stavkih Igorja Stravinskega, Drugi klavirski koncert v C-molu Rahmaninova in posvetilo Bachu hrvaškega skladatelja Papandopula.

Nove knjige Slovenske matice

Odkar je pred nekaj leti prevzel vodstvo Slovenske matice v Ljubljani dr. Bogo Grafenauer, upokojeni univerzitetni profesor, je očitno, da je ta založba oz. književno društvo dokaj poživila svojo dejavnost in da zlasti z izdajanjem filozofskih knjig, izvornih slovenskih, in prevodov, prispeva temeljna dela v zakladnico slovenske kulture. Pomembna pa je tudi njena stalna zbirka, ki jo članstvo vsako leto dobi po znižani ceni.

Tako je pred nami prva knjiga iz letošnje zbirke, ki nosi naslov »Slovensko narodno vprašanje in slovenski zgodovinski položaj«. Gre za izbrane članke dr. Boga Grafenauerja, ki so v letih 1939 in 1940 izhajali v Dejanju, Delavski pravici, Sloveniji in Času ter še ponekod drugod, nastali pa so v obdobju, ko se je slovenski narod znašel pred eno najtežjih preizkušenj v svoji zgodovini, saj je bil ogrožen njegov fizični obstoj. Pisec teh člankov, mnogi od teh imajo značaj pravih znanstvenih razprav, je bil takrat še mlad krščansko-socialistično usmerjen izobraženec, ki pa je v obravnavi narodnega vprašanja pokazal zrelost, tako da marsikatera izražena misel še danes ni izgubila na aktualnosti. To je še posebej dragoceno v tem trenutku, ko obstaja bojazen, da bodo ustavne spremembe, ki so napovedane v Jugoslaviji, na marsikaterem področju, gospodarskem, davčnem, kulturnem, izobraževalnem in znanstvenem, posegle v suver-

Kot vsako leto, bo Glasbena matica poskrbela tudi za nekaj izvenabonmajskih koncertov. Veliko pozornost vzbuja koncert graške skupine »Pro arte«, ki je napovedan za 9. december. Skupina bo prvič v Trstu predstavila delo tržaškega skladatelja Fabia Niederja »Kresnik, duh kresne noči v vaseh slovenskih kmetov«. Na sporedu pa bo tudi Koncert za rog in ženski zbor Pavleta Merkuja ter nekaj del oziroma odlomkov skladb poljskega skladatelja Pendereckega. Slišali bomo lahko ženski zbor in Stabat Mater, njegov Agnus Dei in še motet Veni creator.

Letošnji spored koncertov Glasbene matice je torej pester in zanimiv. Pozdraviti gre dejstvo, da so prireditelji uvrstili v spored tudi dela domačih glasbenikov. Napovedani koncerti so po vsebinski plati zanimivi, zahtevni in bodo

nost posamičnih jugoslovanskih narodov in republik oz. zmanjšale njihove pristojnosti v korist centralizmu.

Pri Slovenski matici je izšel tudi roman Borisa Pahorja »Zatemnitev«. To knjigo poznamo že od leta 1975, ko je izšla v Trstu v pisateljevi samozaložbi; avtor jo je za drugo izdajo precej predelal, tudi v skladu z nasveti pok. Edvarda Kocbeka, kakor mu jih je podal v pismu z dne 27. decembra 1975. V spremni besedi na zavitku knjige pisatelj Drago Jančar o njej ugotavlja: »Nobenega dvoma dni, da v ozadju romana tudi tokrat stojijo resnične osebe in dogodki. Zato je torej, če izvajamo uporabo fiktivnih imen, s katerimi pisatelj zagotavlja odmik, ki je potreben za obravnavo snovi.

Tretjo knjigo je napisal skladatelj Vinko Globokar, sin slovenskih izseljencev iz Francije, ki že dolga leta živi v tujini. Poznan je tudi kot virtuoz na trombonu, tokrat pa se nam predstavlja kot pisatelj; naslov knjige je »Vzdih - izdih«. v izvorniku pa je nastala v francoščini v obliki pogovora s francoskim pesnikom in časnikarjem Claudom Minièrom. Delo je v slovenščino prevedla Metka Zupančič,

—o—

ZANIMIVA ETNOGRAFSKA KNJIGA

■ nadaljevanje s 4. strani

ski narodni noši. To trdo življenje pa se je popolnoma stapljalo z življenjem vse vasi z raznimi cerkvenimi in ljudskimi prazniki, ki so seveda pogojevali tudi življenje in delo teh žensk.

Napredek tehnologije in novi časi ter predvsem novi zakonski predpisi so prispevali, da se je večstoletna tradicija peke kruha v Šklednju prekinila. Prav zato je ta knjiga velikega pomena. Dušan Jakomin je opravil pomembno delo. Zbral je veliko gradiva, ki ga je podal v natančni in zanimivi obliki. Predvsem z zgodovinskega stališča je odkril marsikaj zanimivega in to otel pozabi. Dragoceno pričevanje o življenju krušaric iz Šklednja, a tudi iz okoliških vasi, pa predstavljajo ilustracije, ki jih je narisal Mario Sancin, in bogato fotografsko gradivo. Delno gre za stare posnetke, kar je novih pa so prispevali Mario Magajna ter Armando in Enrico Halupca. Da ima knjiga svojo tehtnost, priča tudi dejstvo, da so pri njeni izdaji sodelovali nekateri ugledni in priznani etnografi, katerim se Dušan Jakomin zahvaljuje. Ti so Martina Rozman, Dante Cannarella, Sergio Zorzon in Pavle Merku.

Poezije Janka Ferka v štirih jezikih

Janko Ferk je koroški pesnik mlajše generacije. Doslej je izdal več pesniških zbirk, v nemščini je napisal roman »Der verurteilte Kläger« (Obsojeni tožnik). Letos pa je pri založbi Braitan v Krmini izšla nova pesniška zbirka, ki nosi italijanski naslov »Scritte sui muri del mondo«. Prav je, da najprej napišemo nekaj besed o sami založbi Braitan. Vodi jo pesnik in kulturni delavec Hans Kitzmüller in izdaja pesniške zbirke sodobnih pesnikov, ki živijo ali so živeli na področju Koroške, Furlanije in Slovenije. Založba Braitan izdaja praviloma večjezične publikacije, kar seveda bistveno prispeva k boljšemu poznavanju med narodi, ki živijo na omenjenih področjih.

Te značilnosti ima tudi zadnja knjiga, ki je izšla pri tej založbi, to pomeni Ferkove poezije. Gre za pesmi, ki so delno izšle v zbirki »Napisi na zid zemlje«, nekatere pa so popolnoma nove in so prvič objavljene v tej publikaciji. V njej so pesmi v slovenščini, nemščini, italijanščini in furlanščini.

Predgovor, ki predstavlja pesniški svet Janka Ferka, je v italijanščini prispeval Hans Kitzmüller. Slednji je tudi prevedel Ferkove poezije v italijanščino. Nemški prevod je delo samega avtorja, v furlanščino pa jih je prevedel Alessandro D'Ossualdo.

V zbirki niso vse pesmi prevedene v vse štiri jezike, velika večina pa. Ko človek bere originalne v slovenščini in prevode teh pesmi, lahko ugotavlja, da so se prevajalci resnično zelo potrudili, saj so prevodi tako smiselno kot pesniško gledano zelo primerni. Prav presenetljiva je izrazna moč furlanščine z velikim besednim zakladom in niansami, ki so pesniško zelo učinkovite. Nemški prevodi, za katere je poskrbel sam Janko Ferk, so zelo blizu originalom. Po eni strani je morda škoda, da ni mogoče prebrati vseh del v vseh štirih jezikih.

Ferkov pesniški svet je zelo sintetičen. »Z dihom besed napisati pesem«, pravi v eni svojih

■ nadaljevanje na 7. strani

Sodobno kmetijstvo

Selekcija vinskih trsov

Velik problem starih, še posebej avtohtonih kultivarjev (kultivar je rastlina, vzgojena z namernim človekovim izborom), ki so se stoletja razmnoževali na ožjih geografskih območjih, so pojavi generativne in infektivne izrojenosti in navzočnosti viroz ter precejšnja variabilnost trsov, glede na količino in kakovost pridelka.

Zato je za vinogradnike lahko velikega pomena že natančno izpeljana množična selekcija. V Sloveniji so selekcijo vinske trte začeli sistematično izvajati 1974. leta. Poleg renskega rizlinga, ki je bil zaradi nizkih pridelkov najbolj potreben odbire, so postopno vključevali v selekcijo še kultivarje: laški rizling, sauvignon, beli pinot in šipon, kasneje pa modro frankinjo, žametovko, rebulo in refošk. Izboljšanje kakovosti in količine pridelka je cilj selekcije, vanjo pa postopno vključujemo še druge elemente, kot so odpornost na pozebo in sivo plesen ter testiranja na navzočnost viroz. Le visoko selekcioniran sadilni material nam lahko daje zagotovilo za obstoj in napredek vinogradništva.

Laški rizling je najpomembnejši vinski kultivar v Sloveniji, zastopan v vseh treh vinorodnih območjih Slovenije. Ni naključje, da smo poleg renskega rizlinga v selekcijo najprej vključili prav laški rizling. Izhodišče selekcijskega postopka, je predstavljal petdeset let star vinograd laškega rizlinga na Kalvariji v Mariboru. Pozitivno množično selekcijo smo začeli leta 1958 in je trajala pet let. Precejšnja starost matičnega nasada je ponudila možnost

hitrejšega odkrivanja, ter večjo genetsko stabilnost pozitivni lastnosti odbranih trsov. Vsak trs so posebej spremljali in ocenjevali, zato lahko že govorimo o masovni selekciji.

V tej fazi smo izmed 2350 matičnih trsov izbrali 115, ki so se odlikovali po večji bujnosti in dobrih proizvodnih lastnostih, in jih po istem postopku spremljali še pet let. Iz povprečnih desetletnih podatkov pa smo že lahko odbrali skupino elitnih trsov, kar je dobra osnova za začetek načrtne selekcije.

Razmnoženi kloni — klon je vegetativno razmnoženo potomstvo ene same matične rastline — so bili nato posajeni na treh območjih: Maribor, Ptuj in Ormož ter vključeni v prvo preizkušanje klonov.

Na tej stopnji so nas zanimali predvsem prenos pozitivnih lastnosti matičnih rastlin na vegetativne potomce, bujnost rasti in količina ter kakovost pridelka.

Po petih letih je bil klon laškega rizlinga številka 178 izbran kot najboljši in vključen v drugo preizkušnjo na lokaciji Sremič - Krško. Poleg prej naštetih elementov smo v tej fazi lahko direktno ugotavljali odpornost na pozebo v letih 1981 in 1985. Vsi preizkušeni trsi so bili tudi testirani na navzočnost virusov infektivne degeneracije in zvijanja listov vinske trte.

Klon laškega rizlinga št. 178 je po pridelku močno odstopal od vseh drugih preizkušanih klonov. Povprečno je dajal 4,24 kg grozdja na trs (1,41 kg. kv. m.). Število grozdov na oko je znašalo 2,1, kar pome-

ni, da smo večkrat dobili tudi po tri grozde na rodno mladiko. Pridelki so bili skoraj enaki normalnim tudi v letih z zimsko pozebo. V letih 1984 do 1986 je bilo grozdje klona 178 tudi predelano v postopku mikroviniifikacije. Vina so v povprečju dosegla alkoholno stopnjo 10,77 vol. % ob 9,61 l skupnih kislin in so bila degustacijsko ocenjena 17,5 točke.

Klonska selekcija vinske trte je dolgotrajen proces, saj smo porabili 30 let, da smo dobili klon laškega rizlinga, ki bo po količini in kvaliteti pridelka zadovoljil našega vinogradnika. Glede kakovosti grozdja in vina pa bomo klon skušali še izboljšati z nadaljnjo selekcijo.

Vodila bodo: ocene vin, odpornost na bolezni in pozebo ter zdravstveno stanje matičnih trsov. Prav viroze moramo upoštevati od začetka. Izkoriščanje genetskih možnosti je zamuden, a donosen način dviga pridelovalnih zmognosti kultivarjev, ki so dalj časa v rabi.

Z. T.

—o—

POEZIJE JANKA FERKA V ŠTIRIH JEZIKIH

■ nadaljevanje s 6. strani

poezij, v njem, kot v vsakem pesniku, pa je tudi volja »z dihom besed/ in z / dihom črke / svet/ in vesolje / spremeniti«. Zato v pesmih opozarja na tista vprašanja, ki so stalno prisotna v človekovem življenju in čutenju: ljubezen, smrt, smisel življenja, duhovna dimenzija človeka, a tudi narodno vprašanje, samota. To so motivi, ki jih Janko Ferka obravnava in jih izpoveduje in ob katerih se slovenski, nemški, italijanski ali furlanski bralec lahko zamisli.

Založba Braitan je s to zbirko prav gotovo dosegla svoj namen. Pozitivno se nam zdi tudi dejstvo, da je pri izdaji sodelovala Celovška Mohorjeva družba.

Jack London KRALJ ALKOHOL

36 00000

Povzdignil sem se bil previsoko med zvezde ali pa sem nemara pretrdno spal. Toda jaz nisem bil histeričen niti kakorkoli preveč zdelan. Žila mi je pravilno bila. Moje srce je bilo zavarovalniškim zdravnikom čudo izbornega zdravja. Moja pljuča so jih spravila v navdušenje. Vsak dan sem napisal po tisoč besed. Bil sem do pičice natančen v preračevanju življenjskih zadev, ki mi jih je naklonila usoda. Z radostjo in veseljem sem se telesno vežbal. Ponoči sem spal kot dete. Ampak — čim sem prišel v družbo, sem postal otožen in pretakal duševne solze. Nisem se mogel smejati svečanemu govorčenju mož, ki sem jih imel za znamenite osle, niti se nisem mogel ne smejati ne udeležiti se s svojo nekdanjo veselo zbadljivostjo preprostega, plitvega čebljanja žensk.

In jaz nisem bil pesimist. Prisegam, da nisem bil pesimist. Bil sem samo naveličan vsega tega. Prepogostokrat sem videl isto igro, prepogostokrat sem poslušal iste pesmi in iste dovtype.

In sedaj prihajam polagoma do jedra. Kdo naj pomaga človeku prenašati to igro družabnega občevarja, kadar je ves mamljivi čar izginil? Kralj Alkohol. Ta večni

potrpečljivec je čakal nad četrto stoletja name, da v potrebi iztegnem svojo roko proti njemu. Njegove tisočere zvijače so se izponesle ob moji čvrstosti in sreči, toda on je imel še več zvijač v svoji malhi. En cocktail ali dva, ali več, sem spoznal, so me odobrili za neumnosti neumnih ljudi. En cocktail ali dva pred obedom sta me pripravila, da sem se iz vsega srca smejal stvarjem, ki že zdavnaj niso bile več smešne. Cocktail je bil spodbuda in dražilo za mojega upehanega in naveličanega duha. Dramil je v meni smeh in petje in razvnel moj domišljijo, tako da sem se lahko smejal in pel in govoril neumnosti z najživahnejšimi v družbi, ali pa klatil neslanosti z ognjem in navdušenjem, da so bili zadovoljni vsi samovšečni povprečniki, ki niso znali drugače govoriti.

Brez cocktaila slab družabnik — sem z enim cocktailom postal najboljši. Z njim sem pričel do lažne dobre volje in se povzpел do veselosti. In to se je pričelo tako neopazno, da se meni, staremu dobremu prijatelju kralja Alkohola, niti sanjalo ni, kam me vede. Začel sem hrepeneti po godbi in vinu; kmalu sem imel hrepeneti po blaznejši godbi in po še več vina.

Šele tedaj, ko se oziram nazaj v tiste čase, vidim, kako je moje poželenje skoraj neopazno raslo. Bili so rahli migljaji, za katere se nisem zmenil, neznatne malenkosti, ki jih nisem opazil, majhni dogodki, katerih važnosti nisem doumel.

Tako na primer sem imel nekaj let navado, da sem vsako zimo po šest do osem tednov križaril po zalivu San Francisco. Moja močna jahta »Spray« je imela udobno kabino in ognjišča na oglje. Mlad Korejanec je opravljal kuho in po navadi sem vzel s seboj prijatelja, dva, da bi z menoj vred uživala križarjenje. S seboj sem vzel tudi pisalni stroj in sem vsak dan napisal svojih tisoč besed. Na vožnji, ki jo imam v mislih, sta se vozila z menoj Cloudesley in Toddy. To je bila Toddyjeva prva vožnja. Na prejšnjih vožnjah je Cloudesley najrajši pil pivo, zato sem skrbel, da bi bila jahta vedno založena s pivom, in tudi jaz sem pil pivo z njim.

Na tem križarjenju pa je bil položaj drugačen. Prijatelj Toddy je dobil ta vzdevek zaradi svoje hudičeve spretnosti v varjenju toddy-jev (toddy, izg. todi, je neka vrsta sladkega močnega groga; grog je pijača iz ruma, cukra in gorke vode). Zato sem vzel s seboj dve galoni (galona = 4,5 l) viske. O, še marsikatero galono sem kupil, kajti s Cloudesleyjem sva se navadila na neki vroč todty, ki je imel zares nebeški okus, ko je tekel po grlu, in je prinesel največjo dobro voljo, ki se da misliti.

— E, dragi moj Jakec, vselih jema naš parlament nekej posebnega kar nimajo drugi.

— Pej kej be blo taku imenitnega?

— Ma Cicciolina pej. Kadu se lahko postave sez ano Cicciolino?

— Je že res, de Cicciolina je nekej posebnega ma zdej bo jemela sitnosti, zatu ke je delala propagando, de be soudatje dezertirali. Je šla pred parlament, se je slekla do pasa jn kazala an tabelon ke je pisalo, de soudatje nej ne grejo če u tisti Perzijski zaliv lovet mine jn nej dezertirajo. Jn ke je tu kaznivo, jo je aden ovadu prefekturi.

— Ja, morbet bo jemela kej sitnosti. Ma ji neč ne morejo, zatu ke uana je poslanc jn uživa poslansko imuniteto. Jn kazat prsa dandanes ni nanka več greh. Vidi, ke uni dan so tam u Modeni nardili ano tekmovanje katera jema lepše seske. Jn so jeh zbrali kar pet: »zatu de ti zastane dih,

za film, najbolj fantastične jn narbol magične.« Jn je vse u redi jn nobene tožbe.

— E, svet gre naprej. Kadu bi si biu pred leti mislu, de bomo lahko po televizijski gledali nage babe? Al pej ke se kopa jo u murji. Od zdej naprej tista, ke bo tela tekmovat za lepoto kraljico si bo mogla sleč tudi buštin.

— Prou guišno. Ma če pej les se sliš, de delajo tekmovanja tudi med moškimi. Sm že brau u časniki, de je biu tainta zbran za narlepšega moškega.

— Ja. Jn če bo šlo taku naprej, bomo pršli do tega, de bojo moški tekmovali, kadu jema lepše spolno orodje.

— Ma za tu bo treba naredet dvej kategoriji. Zatu ke ana bo tekmovanje u mirovanju jn ana pej aktivna, ke bojo magari mogli gledat kašno Cicciolino. Se zna, de bo nagrada za aktivno kategorijo višja koker tista za miroljubno.

— Ma vidi na, do kašneh razgovorov nas je prpelav ta napredek!

— E, dragi moj, nikoli ne znaš, kej bo čez aneh deset let. Si si mislu kdaj, de bo ana Cicciolina poslanc u parlamenti? Ben videš.

— Ma pole be se lahko potegavala tudi midva?

— Se zna. Ma se morema prej vpisat u ano stranko jn pole se tam malo poganjat.

— Ma vidi ke Cicciolina ...

— Cicciolina je bla zvoljena zatu, ke se je kazala naga. Ma če se boš kazau nag ti, te ne bo nobeden volu.

— O —

Vlada v Rimu je odobrila zakonski osnutek, ki se tiče predvsem davčnih dajatev in zdravstvene službe.

ZUNANJA TRGOVINA

■ nadaljevanje s 1. strani

striji in Jugoslaviji. Avstrija bo dobila kredite z olajšavami za investicije v Trstu. Tržaška hranilnica misli odpreti bančna okenca tudi v Milanu in celo v Münchnu.

Elio Geppi od Friulgiulie je nudil številne konkretne podatke o zunanji trgovini Furlanije - Julijske krajine.

Leta 1985 — za lani podatki še niso analizirani — sta izvoz in uvoz naše dežele dosegla okrog 6.660 milijard lir. Od tega je odpadlo na videmsko pokrajino 2.216 milijard, na tržaško pokrajino 1.904 milijarde, na pordenonsko pokrajino 1.883 milijard ter na goriško pokrajino 658 milijard lir.

Največji izvoz in uvoz je Furlanija - Julijska krajina imela leta 1985 z Jugoslavijo (1.200 milijard lir) ter z Zahodno Nemčijo (1.129 milijard). Sledile so Francija, Velika Britanija, Združene države, Avstrija, Švica in Sovjetska zveza (slednja 238 milijard lir).

E. V.

ODLOŽENA ODOBRITEV

■ nadaljevanje s 1. strani

nja, da je deželna birokracija skušala postavljati ovire proslcem za zadevne prispevke. Odobritev posameznih členov in celotnega zakona je torej bila odložena na kasnejši čas, se pravi verjetno na prihodnje zasedanje deželnega sveta, ki bo v torek, 13. oktobra.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, štev. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Te todtyje sem imel rad. Čakal sem čedalje bolj nestrpno, kdaj bodo gotovi. Pili smo jih redno: enega pred zajtrkom, enega pred kosilom, enega pred večerjo in naposled še enega, ko smo šli spat. Opila se nisva nikoli. Povem pa, da smo bili po štirikrat na dan prav židane volje. In ko je bil Toddy sredi križarjenja poklican po opravkih nazaj v San Francisco, sva s Cloudesleyjem skrbela za to, da nam je mladi Korejanec mešal todtyje natančno po njegovem predpisu. Ampak tako je bilo samo na ladji. Ko sem bil zopet na suhem, doma v svoji hiši, nisem pil te pijače ne pred zajtrkom za predramo, ne preden sem legel spat, za zaspanec. In od takrat nisem nikdar več pil vročih todtyjev in tega je že precej let. Toda glavno je, da sem imel te todtyje rad. Veselo razpoloženje, ki so ga vzbudili, je bilo čudovito. Bili so zgovorni spreobračevalci h kralju Alkoholom v svoji neznatni lokavosti. Ščegetaje so vzbujali nekaj, čemur je bilo usojeno, da zraste v vsakdanje in smrtonosno poželenje. In jaz tega nisem vedel, niti sanjalo se mi ni o tem — meni, ki sem leta in leta živel s kraljem Alkoholom in se posmehoval vsem njegovim brezuspešnim poskusom, da bi me pridobil.

Del mojega okrevanja od dolge bolezni je bil ta, da sem našel veselje v malenkostih, v stvareh, v spuščanju zmajev, v igranju manc v plavalšču, v nedolžnem nagajanju konjem, v reševanju mehaničnih ugank. Posledica tega je bila, da sem

se naveličal mesta. Na posestvu v Dolini meseca sem našel svoj raj. Opustil sem življenje v mestu. Vse, kar so mesta imele zame, je bila godba, gledališče in turške kopeli.

Godilo se mi je dobro v vsem. Delal sem naporno, se igral naporno in bil močno srečen. Bral sem več leposlovnih in manj znanstvenih stvari. Študiral nisem niti desetino toliko, kot sem študiral v preteklosti.

Ampak bližal se je čas, kolikor morem videti, brez vzroka in zveze, ko sem se moral začeti pokoriti za dvajsetletno pajdašenje s kraljem Alkoholom. Tu pa tam so k meni na posestvo prispeli gostje in ostali nekaj dni. Nekateri niso pili. Za tiste pa, ki so pili, je bilo pomanjkanje vsakega alkohola huda neprilika. Meni ni bilo mogoče, da bi se bil pregrešil zoper svojo gostoljubnost s tem, da bi jih prisilil prenašati to nepriliko. In naročil sem celo zalogo — za goste.

Nikdar se nisem dosti zanimal za cocktaile, da bi vedel, kako se delajo. Zavoljo tega sem se obrnil do nekega krčmarja v Oaklandu, naj jih napravi v večji množini in mi jih pošlje. Kadar nisem imel gostov, nisem pil. Začel pa sem opazati, da sem bil vesel, ko sem končal svoje dopoldansko delo, ako je bil kak gost v hiši, da sem lahko pil kak cocktail z njim.

Bil pa sem tako čist alkohola, da me je že en sam cocktail povzdignil. En sam cocktail mi je razžaril duha in priščegetal

smeh na usta za tistih par minut, preden sem sédel za mizo in pričel s preprijetnim opravkom zauživanja. Po drugi plati pa je bila moč mojega želodca, moje alkoholne odpornosti tolika, da je bil en sam cocktail samo iskrica žara, samo majhen ščeget za nasmeešk. Nekoč mi je neki prijatelj odkritosrčno in brez sramu predlagal drugi cocktail. Spil sem tudi drugi cocktail z njim. Žar je bil trajnejši in toplejši, smeh je bil veselejši in glasnejši. Človek ne pozabi takih izkušenj. Včasih skoraj mislim, da sem zato začel zares piti, ker sem bil tako zelo srečen.

Spominjam se nekega dne, ko sva Charman in jaz napravila dolgo ježo po gorovju. Služabništvu sva dala tisti dan prosto, midva pa sva se vrnila pozno ponoči k prav prijetni večerji. O, kako lepo je bilo, da sem doživel tisto noč; večerja se je pripravljala, midva z ženo pa sva bila sama v kuhinji! Bil sem na višku veselja do življenja. Stvari, kakor knjige in dognanje rešnice, zame ni bilo. Moje telo je bilo sijajno zdravo in zdravo utrujeno od dolge ježe. Dan je bil krasen. Noč je bila krasna. Jaz pa sem z žensko, ki mi je bila zakonska družica, piknikoval v veseli samoti. Skrbi nisem imel nobenih. Računi so bili vsi plačani in denar je vrel k meni. Bodočnost se je vedno bolj odpirala pred menoj. In prav pred mano so na žerjavici brbotale preokusne stvari, najin smeh je žuborel in moj želodec se je oglašal s priletnim tekom.